

4. munkacsoport
A vidék infrastruktúrája
Munkacsoport-vezető: Csatári Bálint

I. Helyzetkép – kritikus problémák

A magyar vidék infrastrukturális ellátottsága közepes vagy gyenge. A rendszerváltozás után a vidéki (falusi, kisvárosi) települési önkormányzatok gyorsan hozzáláttak lokális infrastruktúrájuk felzárkóztatásához. Ugyanakkor ezt a folyamatot alig követte a gazdaság élénkülése és az eltartó-képesség javulása, ezért a lokális infrastruktúra fenntartása, működtetése (pl. csatornahálózatok, hulladéklerakók, kistelepülések tömegközlekedése, közösségi intézmények stb.) egyre nyomasztóbb – és saját erőből szinte megoldhatatlan – teher a vidék számára. Kritikus a falu-város kapcsolatok gyenge színvonala. Az elérhetőség (közlekedési, információs, szolgáltatási stb.) a vidék legfőbb infrastrukturális kihívását jelenti, mint ez a fontos kulcsprobléma kb. három évtizede a fejlett országokban is jellemző volt.

A vidékies térségek gazdasági, jövedelmi szintje, s az ebből származtatható „eltartó-képessége”, valamint az infrastrukturális tényezőkből levezethető „ellátó-képessége” között az egyensúly megbomlott, s ez számos új konfliktus forrása.

A humán infrastruktúra általános helyzete még ellentmondásosabb. A humán vagy más szóval a társadalmi tőke értéke vidéken is erőteljesen devalválódott. A vidéki értelmiség jelentős hányada ma már városokból „jár ki” falura dolgozni. A falusi közösségek felbomlása, a népesség általános elöregedése, az iskolák és kulturális intézmények elavulása, megszűnése a vidék humán szolgáltató infrastruktúráját – a sok helyi erőfeszítés ellenére is – az „éppen létezés” állapotában tartja.

Nagyon kevés az ún. mobil szolgáltatás, bár alacsony a fizetőképes kereslet is.

Ezek a problémák regionálisan eltérőek, a tanyás és aprófalvas vidéki kistérségekben, erőteljesen vidékies térségeinkben halmozódnak (a külső és belső perifériákon, a Dél-Dunántúlon, a már több évtizede létező Balassagyarmat–Battonya vonaltól keletre a legsúlyosabb). Ezért a tervezett vidékfejlesztési beavatkozásoknak, az infrastrukturális felzárkóztatásnak is sokkal céltudatosabbnak, differenciáltnak kell lennie.

A vidék relatív infrastrukturális elmaradottsága egy ideig akár „kvázi előny” is lehet, ha a tájat, környezetet fenntartható módon megőrzi a jövő nemzedéke számára.

II. Jövőkép

Az Európai Unió 2007–2013 közötti fő prioritásai a mező- és erdőgazdaság versenyképességét, a környezetfejlesztést és a jó földhasznosítást, a vidéki élet minőségének javítását, a vidéki gazdasági tevékenységek diverzifikációját bátorítják.

Legyen ez az új magyar vidékfejlesztés

- „*integrált*”, sikeres tárcaközi megoldásokra építő,
- „*fenntartható*”, a természet, a környezet erőforrásait megőrző,
- „*finom és biztonságos hazai élelmet adó*”, mind a korszerű, piacképes, mind az ökoszociális agrártermelés oldaláról,
- „*térségi összefogásra építő*”, s a város–falú kapcsolatok révén kistérségi szinten jó elérhetőséget, és megélhetést biztosító,
- s „*emberközpontú, szelíd, barátságos*”, amilyen a vidék valójában, s amilyen vidékre vágyunk az ott élők, vagy az oda látogatók.

III. Célok, teendők, eszközök

Az integrált magyar vidékfejlesztésnek meghatározott stratégiai fejlesztési céljait, irányait megfelelően előkészített nagy programok révén kellene beilleszteni az összes készülő területfejlesztési koncepcióba, programokba. Javulnia kell a vidék társadalmi kohéziójának, a magyar vidék felé rendre nyilvánuljon meg az egész társadalom értékalapon álló szolidaritása.

Ennek a szűkebb, az infrastruktúrára vonatkozó teendői lehetnek:

1. A vidéki térségi szintű közúti (tömegközlekedési) elérhetőség jobbítása, a vasút megtartása, fejlesztése, a város–falú kapcsolatok javításához, kiteljesítéshez szükséges hálózati infrastrukturális elemek (akár külön kedvezményekkel vagy dotációval biztosított) fejlesztése (pl. mobil szolgáltatások, minibusz-hálózatok, Internet és intranet).
2. Az épülő autópálya-hálózatra „rácsatlakozó” vidéki úthálózat-rekonstrukció és mezőgazdasági útépités.

3. Az vidéki társadalom teherbíró képességét is figyelembe vevő környezeti infrastruktúra fejlesztés (2015-ig minden 2000 főnél népesebb települést csatornázni kell, de kisebbek esetében is megoldást kell találni a szennyvízkezelésre).
4. Gondos és alapos területi mérlegelések, helyi társadalmi egyeztetések után újra és legalább az önkormányzati törvény szintjén pontosítani szükséges a minimális lokális humán infrastruktúra (oktatás, egészségügy, szociális ellátás) körét, s azokat lehetőség szerint fenn kell tartani, vagy gyors és kényelmes elérhetőségüket biztosítani.
5. Alapvető szerepet kell kapnia a még vidéken élő, de még inkább az oda visszatérő értelmiségnek. Közvetlen és közvetett támogatási eszközrendszerrel is segíteni kellene, hogy minden kistérségben önállóan is élet- és működőképes, az állam és az önkormányzatok által is támogatott, de azoktól független, ugyanakkor professzionálisan működőképes, többszakmás fejlesztő-szervező-tanácsadó-menedzser szervezetek jöjjenek létre.
6. A vidéki közösségek lehetséges rehabilitációjának feltétele lehet a közösségi és teleházak számának növelése, valamint azok „hálózatos” működése.
7. A főváros és nagyobb városok közvetlen szuburbia-vidékei, vagy a kifejezett üdülővidékek (Balaton, Dunakanyar) külön kezelendők.